

id ingaan en de
Dere Perzische
omen zijn door
de gedeelte van
st in de balling-
en 200 zou zij
de latere Joden
ame door de
Nog later zou
t de Griekse
stelling bij Israel
s terstond na het
vergeelding plaats
Hades de vromen
choot en de god-
opige plaats van
volksgeleef van
Christus en de
ue en Griekche
wed; men geloofde,
zielen naar een
gigen, die dan
tte, een voor de
rechtvaardigen;
uden allen uit dien
het gericht Gods
en daarna naar het
aan en de godde-
of hel. Christus
ich bij dit volks-
aangesloten. En
schillende onder-
ijfelde; sommigen
n der vromen ter-
den hemel gingen,
ig naar den Hades
n opstanding van
nouw goeden als
en opstanding der
leze verschillende
Nieuwe Testament
atus en de Apos-
atologische denk-
kinderen van hun
ament niet anders
rael's volksgeleef

aauvaard en in het Nieuwe Testament wor-
den ze nergens aangehaald, indien men de
éene betwiste plaats uit den brief van Judas
uittrekt. En hoe zou men dan de voor-
stelling, die Christus en de Apostelen van
den Hades ons geven, uit deze apocriefe
boeken willen verklaren?

Ten slotte, wil men het meest afdoende
bewijs hebben voor het gansch eigenaardig
karakter, dat de eschatologie van het
Nieuwe Testament draagt, dan behoef men
slechts wat Christus en de Apostelen over
het leven hiernaals zeggen, te vergelijken
met de voorstellingen, die in deze apocriefe
literatuur gegeven worden. In het Nieuwe
Testament heerscht sobere, strenge eenvoud;
wordt de sluier over het leven na den dood
slechts zoover opgelicht, als noodig is om
Gods kind te troosten en te bemoeiden
en den goddelooze te waarschuwen voor
het oordeel, dat hem wacht. Slechts met
een enkel beeld, een enkele toets, een
enkele vingervijzing wordt het leven hier-
naals geëelend. Maar in deze apocriefe
literatuur krijgt men de meest minutueuse
en plastische beschrijvingen; er wordt een
topografie van het heelal gegeven, waarbij
haarfijn wordt beschreven, waar de Hades
is, in hoeveel vertrekken het schimmernij
is ingedeeld, waar de voorloopege gevang-
enis der gevallen engelen zich bevindt, waar
de opening is, die toegang geeft tot het
helische vuur, hoeveel gelukzaligheden den
vrome na zijn sterven wachten, en hoeveel
pijnen den goddelooze. Scherper kunnen
Goddelijke openbaring en teugellooze
menselijke fantasie niet in contrast treden,
dan juist hier geschiedt.

Niet streng genoeg kan er daarom tegen
gemaakt, dat men toch niet deze fabelachtige
voorstellingen der Joodsche apocriefe boeken,
die haar oorsprong grootendeels aan het
heidendom te danken hebben, gebruikt om
het Nieuwe Testament toe te lichten of te
verklaren. Ook hier geldt het woord des
Apostels: „want zijn geen kunstig
verdichte fabelen nagevolgd, als wij u bekend
hebben gemaakt de kracht en toekomst
van onzen Heere Jesus Christus, maar wij
zijn aanschouwers geweest van zijne majes-
teit”. (II Petrus 1:16). Het licht, dat het
Nieuwe Testament over het leven na den
dood verspreidt, is niet aan het volksgeleef
der Joden of aan de apocriefe literatuur
te danken, maar aan den Heiligen Geest,
die de Apostelen van Christus in alle
waarheid geleid heeft.

Verstafel.

I. HANDBOEK TEN DIENSTE VAN DE GERE-
FORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND VOOR HET JAAR
1910. 22ste jaargang. Goes, Oosterbaan en Le
Comte.

Van dit ook mij, in het gebruik proefnondend
geleken Handboek is ons deze dagen de
22ste jaargang toegezonden.

De uitgevers doen blijkbaar al wat zij kunnen
om het zoo goed mogelijk te maken.

Dit komt o. m. uit in de STATISTIEK onder
kerken, welke Statistiek vanzelf het voornaamste
stuk in dit werk is.

Achter iedere kerk wordt eerst opgegeven het
aantal der burgerlijke gemeente; dan het
nummer waaronder zij bij de regering bekend
staat; verder het jaar waarin zij na 1816 tot
reformatie kwam; eindelijk het getal van hen,
die den wettigen kerkeraad volgen. Dan wordt
bij iedere kerk vermeld welke predikant haar
thans dient en wie haar emeriti is.

In de vorige jaargangen stond ook bij iedere
kerk een en ander vermeld omtrent het plaats-
elijk verenigingsleven en schoolwezen.

In deze jaargang is dat nu weggelaten.

De samenstellers toch hadden een wuik ge-
kregen en van particulieren en in de kerkelijke
pers, „dat dergelijke mededeelingen voor een
Kerkelijk Handboek van weinig of geen waarde
waren, te meer omdat door de dikwijls gebrek-
kige opgaven, toch geen juist beeld van een en
ander wordt verkregen”.

Deze Statistiek had, naar de uitgevers zelf op-
deelen, nog beter kunnen zijn dan zij reeds is.
Maar dit ligt aan de kerken zelf, waaronder
vele zijn die „te gevraagde inlichtingen niet,
of niet voldoende beantwoorden”.

Ook op dit punt zij alzoo het HANDBOEK
aanbevelen in de belangstelling der kerken.

In een AANHANGSEL van de Statistiek vindt
men ook statistische opgave omtrent de GERE-
FORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND, „ontstaand uit de actie
van wijlen Ds. Ledebor en de Geref. Gemeen-
ten onder 't Kruis”; vroeger heetten die onder
ons: „kerken van min vaste formatie”; vervolg-
ende dergelijke opgaven omtrent de CHRISTELIJKE
GEREFORMEERDE KERKE IN NEDERLAND; ein-
delijk omtrent de OUD GEREFORMEERDE KERKEN
IN PRUSSIEN en wel in Oost-Friesland en in
het Graafschap Bentheim.

Mij dunkt, de laatste hadden hier, vanwege
de correspondentie waarin onze kerken met
haar staan, wel de eersten mogen zijn. Ook
vind ik het niet onbedenklijk deze drie ge-
groepen van kerken onder een „Aanhangel” te
vermelden. Het doet mij zoo denken aan dien
Studentenmaatschap uit mijn jeugd, waarin de
niet-coriolenden onder de rubriek „Drukfouten”
stonden vermeld.

Na de STATISTIEK volgt een rubriek: ONDER-
WIJS, BARMHARTIGHEID EN VERENIGINGEN. Een
zeer te waardeeren rubriek, die goed is bewerkt.
Ik hoop dan ook van harte, dat de uitgevers
door al de betoogen, „dat mededeelingen betref-
fende verenigingsleven en schoolwezen in een
kerkelijk handboek niet thuis hooren”, zich niet
sullen laten bewegen in een volgenden jaargang
ook deze rubriek weg te laten.

Eindelijk een rubriek IN MEMORIAM waaronder
levensberichten van de in 1909 gestorven pre-
dikanten: G. VAN WAGENINGEN, N. P. LITTOOY,
J. V. ANKEN, J. LITTOOY, W. H. GISEN, R.
LOMAN, H. J. BENNEMA, D. LOS en J. BAVINK.
Onder dit negatief dunkt mij dat van Ds. L.
NIEVENS van zijn vriend GISEN wel het best
gelaagde. Van deze negen dooden geeft het
jaarbok de welgeslaagde portretten.

2. J. A. WORMEN, VAN KLEINE LUYDEN,
Zes schetsen uit het leven. Rotterdam, J. M.
Breda.

„Al wat in de hier volgende schetsen ver-
haald wordt is historisch, ik heb slechts verteld
wat ik zag gebeuren”, — aldus de auteur van
dit boek.

De uitdrukking „kleine luyden”, naar men
weet al door Prins Willem gebruikt en in de
laatste jaren onder ons zoo vaak gebruikt, dat
ze een weinig afgetrapt is, koos de schrijver
als hoofdtitel voor zijn zes schetsen uit het leven

van een zekere groep van klein-burgersmenschen
en buitenlui uit onze maatschappij van nu en
van voor vijftig en veertig jaar.

De groep wier leven hij dus teekent, is be-
paaldelijk de protestante en wel in haar
verschillende schakeelingen. Dit nu wordt men
daardoor al spoedig gewaar wil het godsdien-
stig element in dat door hem geteekende leven
vrij sterk op den voorgrond treedt. „Ik heb
slechts verteld wat ik zag gebeuren” en de heer
WORMEN heeft de gave om, in keurig, letwat
oud-delfig Nederlandsch, zeer aangenaam en
onderhoudend te vertellen.

Zijn stof is hij goed meester, het leven in de
kringen, die hij beschrijft, dat leven ook van
zijn godsdienstige zijde, kent hij door en door
en als christen staat hij er sympathiek tegenover.

Er zit kunst in dit boekje en daarom staat
het mijns insiens ver boven heel wat literaire
producten, die onder het merk „christelijke
lectuur” tegenwoordig op de markt worden
gebracht.

En niet alleen zit er letterkunst in, zij het dan
ook uit de oude school, maar ook kunst in
uithelden van het gezene. Het leven toch,
ook het godsdienstig leven dat WORMEN gezien
heeft, zag hij, zijn waarnemer als hij is, juist.
En daarbij zag hij het door zijn temperament
en bracht het daarom, met de vaardigheid
waaroer hij beschikt, in beelden, die wij als om
hun eigenaardigheid en omdat zij ons toch ook
een mooie illusie van de werkelijkheid geven
niet licht vergeten.

Maar, het temperament, of de psychische dis-
positie, waardoor hij het leven van deze kleine
burgers en buitenlui ziet, doet hem dat zien in
de stemming van den humor. De stemming,
waarin droefheid en blijheid, ernst en scherts
zoo wonderlijk zijn gemengd. De stemming,
die tegelijk een traan in ons oog en een lach
op onze lippen brengt.

Humor, die niettegenstaande hij mijnen hoog
boven het komieke staat, er toch door velen
me wordt verward.

Lachen, — velen houden niet van lachen; en
omdat zij den lach van den humor niet
begrijpen, wijl ze allerminst vermoeden, dat de
traan van het medegevoel hem vergeselschap,
houden zij ook niet van humor.

En zoo versta ik dan ook best, dat voor
velen deze zes schetsen verbijsterend zijn.

Voor juren hield een van mijn goede vrienden —
de man was toen predikant in een groote stad,
maar is nu naar het oordeel der liefde, zoals men
dat pleegt te zeggen, zeker al lang in den hemel,
— een lezing over zijn herderlijke ervaringen.

Als hij in zijn leven van iets geen plezier
heeft gehad, dan is het van deze lezing geweest.
Er zat, gelijk in hem zelf, humor in.

Maar dat was het nu juist.

De menschen begrepen niet hoe een christen
bij zulke ernstige onderwerpen kon lachen.
Nog wel een predikant.

„Leek wel spotten!”

Toch was het dit allerminst; want niet om den
ernst der dingen, maar wel om de dwaasheid der
menschen bij ernstige dingen, om die kruising
van tegenstelligheid, had mijn vriend gelachen en
zijn hoorders, al wilden ze ook niet, lachen.

Nu geef ik grif toe, dat de humor tegenover
het, door onnatuurlijk en daarom dwaas gedoe
der menschen, verdonkerde heilige eigenaardige
geverzen met zich brengt. Ik zal niet beweren,
dat ook de schrijver van deze schetsen in
zijn boek aan deze gevezen altijd ontkomen
is, maar over het geheel heeft hij met den tact
van een christen ze vermeden.

Wie te onderscheiden weet; wie humor niet
bot-weg voor geuis van ernst houdt, zal deze zes
schetsen kunnen waardeeren.

Waarderen, omdat hij er bij den lach over de
gemaaktheid en de benepenheid, de laatzind-
heid, en de hardheid, de kleinzieligheid en den
geestelijken hoogmoed van vele vromen, mis-
schien wel van zich zelf, ook in waar neem
den innigen eerbied voor den godsdienst des
harten, welke juist daarom gepaard gaat met
smacht over heigen hem bij zoo velen nog ver-
donkert, verontreinigt.

En het echte, het mooie in deze schetsen is
dan ook, dat de schrijver met de sympathie der
liefde ook weet de lichtzijde in het leven der
vromen te doen zien; ons naast min of meer
aantoonlijke, ook heel aantrekkelijke vromen
toetst. Zoo in de teerharige Mijntje uit de
TWER SCHOOLMATERIEN; in VAN STEDE, den
eens in ROTTERDAM bekende van DORE, uit
GEZELSCHAP; zoo, en dat niet het minst, in
KEETJE RIJST het oude moedertje uit die teer-
hijne en navante schets: ZEVENSTIGSTE VERJAAR-
DAG.

De typische illustraties bij deze schetsen zijn
zeer gelukkig. De teekenaar heeft den schrijver
begrepen.

Verenigingsleven.

HET WERK DER BARMHARTIGHEID
IN INDIE.

I.

We hadden reeds eenige malen gelegenheid,
enkele huizen van barmhartigheid in Indië te
bespreken. Thans willen we van de overige een
zeer beknopt overzicht geven, waartoe ons het
reeds meergenoemde belangrijke boek „Het werk
der barmhartigheid” (uitg.) Boatsma, Den Haag
een gelegenheid biedt, die zeer welkom is.

Op alle zendingenposten, zoo heet het in de
inleiding van het tweede gedeelte, dat aan Indië
geleij is, wordt de lijfde menschheid geholpen,
ook voor haar lichamelijke nooden. Overal
worden zieken verpleegd, meestal in een kleiner
of groter ziekenhuis. De Delf-zending heeft op
Sumatra een azyl voor melancholien. Op Java
vindt men zendingen ziekenhuizen te Tjibreda,
Bandoeng (Ned. Zend. Vereen.), Kalijet
(Salatiga-zending), Merga Redjo (Doopsgez.
Zend. Vereen.), Bondowoso (Java Comité) en
nog verscheidene andere. Op Soemba, waar de
Gereformeerde Kerken zendingenposten hebben,
ontbreekt het ziekenhuis niet.

Het werk bepaalt zich intusschen, met
uitzondering van het ziekenhuis te Sonder,
waaraan twee gediplomeerde Europeesche zusters
verbonden zijn, tot een bespreking van de
ziekenhuizen, welke onder leiding staan van een
zendeling arts. We zullen dat voorspoor volgen en
dus, aan de hand van het bovengenoemde werk,
een elftal inlichtingen zeer in 't kort bespreken.

Allereerst dan het

Ziekenhuis te Pea-Radja

op Sumatra, dat in 1901 geopend werd en be-
hoort tot den werking der Rijnse zending.
Pea-Radja ligt in een dicht bevolkte streek,
waar niet minder dan 75.000 menschen door
den arts en zijne helpers kunnen worden bereikt,
en waar sooreer behoefte bleek te bestaan aan
zulk een inrichting, dat in de eerste drie maanden
na de opening der polikliniek — deze werd
ongeveer een jaar eerder geopend dan het zieken-
huis — 5000 menschen in behandeling kwamen.

Een der laatste jaarverslagen weet mede te
deelen, dat in de kliniek 209 dagen zitting ver-
houden, en dat op die dagen 28104 consulten

werden gegeven aan 4367 personen, waarvan
2683 mannen en 1684 vrouwen, dus gemiddeld
134 per zittingdag. Bij 111 ziekenboeken
werden 117 mannen en 147 vrouwen behandeld.
In het mannen ziekenhuis werden 255 patiënten
verpleegd en 117 in het vrouwen-ziekenhuis.
Voorts is er een kinderhuis, in hetwelk in 1907
verpleegd werden 38 kinderen, wier moeder
gestorven was, en bevonden zich in de streek
azylen voor melancholien, waarvan het voor-
naamste Lagoeboti is en den naam draagt van
Heta Saleh, huis des vredes. Hier werden in
1906 150 melancholien verpleegd.

Van jongeren datum dan deze inrichting is het
Diaconessenhuis te Tjikini
(Wetevreden), hetwelk, behalve het militair
hospitaal, waar ook particulieren verpleegd
worden, en het Stadsverband voor
inlanders, de eenige inrichting in Batavia is,
waar zieken opname vinden. Dit Diaconessenhuis
werd in 1895 opgericht door Mevrouw de
Graaf-Kooman, die onder den indruk was ge-
komen van hetgeen er in Nederland op het
gebied der ziekenverpleging gedaan wordt, toen
zij het jaar tevoren in het moederland vertoefde.
Zij droeg echter niet alleen de verantwoor-
delijkheid voor dit werk der dienende liefde, want
weltra werd opgericht de „Vereniging voor
Ziekenverpleging in Ned-Indië.”

De arbeid breidde zich gaandeweg uit, vooral
toen H. M. Koninkin Emma een gift van
f. 100.000 schonk voor de ziekenverpleging in
de Oost, welke gift beheerd wordt door „de
Koninkin Emma-stichting”. In 1902 werd door
de Koninkin-Moeder gunstig beschikt op het
verzoek, om het gansche kapitaal der stichting
beschikbaar te stellen voor den bouw van een
nieuw ziekenhuis.

Werk heeft de inrichting volop. Blijken een
der laatste statistieken werden er in één jaar
opgenomen 334 Europeanen met 9221, 349
inlanders met 11315, 150 Chinezen met 3535,
6 Arabieren en Japannees met 168 verpleeg-
dagen, of totaal 840 patiënten met 24239 ver-
pleegdagen. Welk dus volop, maar... handen
te weinig om het werk te verrichten. Het
Diaconessenhuis heeft voortdurend te kampen
met een tekort aan verpleegsters, die zich blijvend
aan de inrichting knopen of willen verbinden.

Over het

Petronella-Hospitaal te Jogjakarta

schreven we reeds meermalen. Toch willen we
het in dit overzicht niet laten ontbreken. Dat dit
hospitaal op een zeer eigenaardig standpunt
staat, op een standpunt, dat nog door weinig
of geen andere inrichtingen van barmhartigheid
op enig missionair terrein ingenomen wordt,
mag als bekend verondersteld worden. Het
begint, dat de medische dienst in verband
moet staan met den dienst des Woords, doch
dat beide op eigen terrein moeten blijven, moge
intusschen nog niet allerwege als juist worden
erkend, in onze kringen dringt het begrip er
van al meer en meer door. Nog omzags zette
Dr. Scheurer op een onzer zendingen dagen de
zaak helder en klaar uiteen, er vooral ook den
nadruk op leggend, dat het stelsel van hen,
die predikant en dokter in één missionair
verenigen willen, zoo groote bezwaren met zich
brengt, dat zowel de dienst des Woords als de
medische dienst onder die vereniging moeten
lijden. Ontleende Dr. Scheurer alzo zijn be-
dinkingen hoofdzakelijk aan de praktijk. Ds.
C. L. F. van Schelven van Wageningen sloot
zich met een keurige rede geheel aan het betoog
van Dr. Scheurer aan, uiteenzettende, dat we
met het standpunt, hetwelk het Petronella-
Hospitaal inneemt, zijn op de lijn, die ge-
trokken wordt door de beginselen, welke uit
den Bijbel afgeleid worden.

Officiële Berichten.

Het adres van de Geref. Kerk te Muiden is
voortaan: A. Schraal, scriba van den kerkeraad.

Kort verslag van de vergadering der
classis Gorinchem, gehouden op
Woensdag 2 Febr. 1910.

Namens de roepende Kerk opent Ds. Verrij
de vergadering en gaat daarbij op de gebruikelijke
wijze voor.

De Kerken zijn op wettige wijze vertegen-
woordigd.

Modoranten: Ds. C. Lindeboom, voors.; Ds.
Roosman, scriba; Ds. K. J. Kapteijn, assessor.

De notulen worden onveranderd gearresteerd.

De concept-visitatie regeling kan nog niet
worden ingediend.

De voorzitter doet onderzoek, hoe de gedachte
om ook in den middag of avonddienst het
avondmaal voort te zetten, ontvangen is.

Behalve te Giessendam is door niet één der
Kerkeraaden daartoe besloten. Te Gorinchem
had men reeds die gewoonte. Ontoelend zal aan
de gemeente bekend maken, dat de gelegenheid
zal gegeven worden, indien een of meer leden
dat begeeren.

Een ingekomen schrijven van een broeder uit
een der Kerken over moeilijkheden aldaar
tusschen Broeders gerezen, wordt behandeld.

Een commissie wordt benoemd om de zaak
te gaan onderzoeken, en, zoo mogelijk, in
't reine te brengen.

Bij het onderzoek naar Art. 41 D. K. O. vraagt
Noordeloos, dat de classis van de genabuurde
classis Dordrecht eenigen steun voor die Kerk
trachte te verkrijgen, in den vorm van eenige
vacaturindianen.

Een vraag van Asperen in verband met de
pogingen tot het verkrijgen van financiën voor
pastoriebouw, en een van Meerker over het
lezen van predikanten bij afwezigheid van den
Dienaar des Woords, worden beantwoord.

Aan de Kerk van Lixmond wordt advies ver-
leend inzake het instellen der ambten te Amelide.

De aanvragen van de Kerken van Vianen en
Giessendam om steun voor Emeritiats- en
Weduwerlijden, worden toegestaan.

De vacaturbeurten worden geregeld.

Dr. Rijnga wekt een der kerken op, om te
trachten contribuanten te winnen voor de Theol.
school.

Op verzoek van den voorzitter eindigt Ds.
Kapteijn met dankzegging.

Op last der classis:

K. J. KAPTEIJN.

aan hoe deze beweging in strijd is met de
H. Schrift en gaat dan voort:

„Een verschijnsel dat zich bij de Pinkster-
beweging voordoet, zijn ook de „boodschappen”.
Het zijn prophetieën in den naam Gods.
De leiders der beweging geven toe, dat vele dezer
boodschappen van achteren bleken valsche te
zijn geweest. Zij brengen daarvoor allerlei ten
deele recht zwakke, verontschuldgingen en ver-
klaringen in het midden; maar zij willen niet
inzien, dat een valsche geest in de beweging
zijn spel speelt. Men moet het met zulke
boodschappen zeer nauw nemen. Wanneer niet
gebeurt wat de boodschap aankondigde, dan is
ze zeker een valsche geest in hem, die de
boodschap overbracht. Hoe ernstig stelt God
ons dit in Deut. 18:2 — 12 voor oogen.

Genesings- en andere wonderen zijn geen
bewijs voor de Schriftmatigheid eener beweging.
Zegt de Heere niet zelf, dat juist in de laatste
dagen valsche profeten met teekenen en won-
deren zullen optreden, zoodat, indien het mogelijk
ware, ook de uitverkorenen zouden verleid
worden? Matth. 24:24. Wonderbare genesingen
zijn ook door andere dan Goddelijke krachten
mogelijk, gelijk geschiedenis en ervaring duid-
lijk leeren.

Onder de geschriften die deze dagen tot
wederlegging der Pinksterbeweging verschenen
zijn, is dat van pastor Ernst Lohmann te
Freienwalde: „Pinksterbeweging en Spiritisme”
het grondigste. Het geeft meer dan de titel
belooft, men kan door deze brochure geheel
van de Pinksterbeweging op de hoogte komen.

Het valt ons op, dat een aanzienlijk aantal
personen, die aan de leiders der Gemeenschappen
door hun zenuwachtig, onrustig, wilkeurig en
brutaal optreden dikwijls zorg en moeilijkheden
gebraden hebben, met volle teelen in de Pinkster-
beweging ingaan. Ja, meer dan dit: personen,
van welke getrouwe en beleidvolle broeders
zijn moesten losmaken, wijl hun oorklaarheid
of hun hoogmoed of hun heerschaapt openbaar
werden, trekken thans als vertegenwoordigers
der Pinksterbeweging het land.

Bij dezen is in elk geval niets van den Geest
te bespeuren, die het onreine ontdekt en uitsijft.
Ook hysterisch en nerveus aangelegde menschen
werpen zich hals over kop in de beweging.
Het is te vreezen dat de zenuwen van zulke
zieke menschen, ook wanneer zij een tijdlang
geenen schenen, geheel verwoest worden. Zoo
werd ons deze dagen van een broeder, die
aan de Pinksterconferentie van Mulheim deel-
genomen had, en daar zeer in geestdrift geraakt
was, medegedeeld, dat hij naar het krankzinnigen-
gesticht moest verweerd.

Het staat ten slotte te vreezen, dat de geest
der Pinksterbeweging ook de laatste behoefte
aan kerkelijke gemeenschap te niet zal doen en
tot volledige scheiding van de kerk leiden zal.
Daarmede zou de beweging den bodem der
historische ontwikkeling verlaten, om het lot te
ondergaan van dergelijke bewegingen in vroeger
tijd, die of geheel te niet gingen of buiten elke
historisch geworden volks- of belijdeniskerk een
wegtervend leven voortslepen.”

Het is te hopen dat deze woorden in de kringen
voor welke zij bestemd zijn, indruk zullen maken.

**Frankrijk. Strijd tegen de staats-
school.**

De strijd tegen de staatschool, door de
Roomse bisschoppen een vier maanden ge-
leiden aangebonden met het uilgeven van een
manifest, is in vollen gang. Slechts één bisschop
heeft gemeend de geestelijken die onder hem
staan, te moeten vermanen corflicten met de
onderwijzers sooveel mogelijk te mijden. Nu
wijst men er van radicale zijde op, dat er
60.000 openbare scholen in Frankrijk zijn, en
dat van dit aantal slechts 1000 de gevolgen
van het manifest der bisschoppen, strekkende
om zich tegen den anti-christelijken geest die
in de openbare scholen aan het licht trad, te
verzetten, ondervond. Ongeveer 8000 à 10.000
kinderen hebben de openbare scholen verlaten.
Wat zijn deze onder zooveel? vraagt men.
Doch men vergeet, dat de strijd pas begonnen
is, en dat men niet kan verwachten dat in
etelijke maanden het verzuim van vele tien-
tallen jaren kan worden goedgeemaakt.

Hoe rouden wij begeeren dat de Gerefor-
meerden in Frankrijk in den strijd voor de
vrije Christelijke school voortaan stonden! Doch
daarvan is weinig te bespeuren.

Toen in 1882 onder het ministerie Ferry,
Paul Bert de wet op de „leekenschool” door-
dreef (tot dien tijd waren de openbare scholen in
Frankrijk bijna algemeen gediend geworden
door onderwijzers en onderwijzeressen die tot
de een of andere geestelijke broeder of zuster-
schap behoorden), verklaarde deze staatsman,
dat wanneer een onderwijzer het bestaan sou-
de, zich in de school antireligieus uit te laten,
dette aanstands daarvoor zou worden gestraft.
Maar die belofte is al lang vergeten, en men
denkt er ook niet aan haar te houden, omdat
in de regeringskringen en in de onder-
wijzerswereld de geest des ongeloofs zoo
zeer de verband kreeg.

De uiterste linkerzijde der Fransche liberalen
wil, dat de Staat het monopolie van het onderwijs
tot zich trekken zal, zoodat het houden van
bijzondere Christelijke scholen dan verboden
wordt. De regering wil echter daarvan voor-
schands niets weten. Eme vereniging van
vrijdenkers te Nimis heeft als haar wensch
uitgesproken, dat ieder met geldboete of ge-
vangenis zal gestraft worden, die leerboeken gebruikt
welke in tegenspraak zijn met de gevoelens van
de meerderheid des volks!

Hoe men in Frankrijk de vrijheid van consciëntie
opvat, blijkt uit het feit dat het hoogste gerechtshof,
het hof van cassatie, uitgesproken heeft,
dat een godsdienstleeraar bij het geven van
zijn onderwijs alleen den Catechismus zijner kerk
en Bijbelsche geschiedenis mag onderwijzen.

Wanneer hij zijn leerlingen van de kruistochten
verhaalt, gaat hij zijne bevoegdheid te buiten.

Een Gereformeerd predikant mag daarom niets
van de reformatie der kerk mededeelen, want
daarvan staat niets in den Bijbel. Als de kin-
deren vragen: waarom zijn wij niet Roomsche?
moet hij het antwoord schuldig blijven. Dit alles
heeft het hof van cassatie wel niet uitgesproken,
maar het volgt toch wettig uit hetgeen ge-
noemde rechtbank decreeteerde.

predikant het waagde iemand die tot zijn kerk wilde
wederkeren, het Sacrament van het Avondmaal
niet te reiken, dan was hij staftaar; bij herhaalde
overtreffing van het Keizerlijk gebod, volgde ont-
setting uit het ambt, ja zelfs verbanning naar
Siberië. Het is dus te begrijpen dat het aantal
menschen, dat in Rusland sedert 1905 de Staats-
kerk verliet, in de honderdtuizenden belooft. Een
officiële opgave van het ministerie van Binnen-
landsche zaken spreekt van 363.000. Alleen in
Polen gingen 233.000 menschen tot de Roomsche
kerk over. Bijna alle overgangen hadden omid-
delijk na de afkondiging van de keizerlijke ukase
plaats.

Het is te betreuren, dat deze ukase niet zoo
vrijgevig is uitgevoerd, als zij bedoeld scheen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

BERGOPWAARTS.

XVII.

IN EER.

Wie in den zomertijd, waarvan we zooveel
spraken, in de omstreken van Upsal ging wan-
delen, kon daar vaak een eigenaardig schouw-
spel zien.

Daar wandelden of liever daar bewogen zich,
nu hier-dan daarheen, eenige honderden men-
schen, nagenoeg allen jonge mannen, druk
prattend en blijkbaar niet voor hun verdriet uit.
Waren er destijds al jongelingsverenigingen
gewest, dan had men kunnen denken aan zulk
een, die een uitstapje maakte.

„Was echter heel iets anders en het gold
ook niet louter een pleziertochtje. Voorts be-
merken we dat niet alle jongelui Zweden zijn,
want er worden onder elkaar verschillende talen
gesproken.

Te midden der jonge lieden beweegt zich
een man van middelbaren leeftijd, wiens kleeding
nog doet kennen als een die tot den geleerden
stand behoort. Hij is klein van gestalte, zoo-
dat menig jongere lichaamje boven hem uit
steekt. Daarbij loopt hij ook wat gebukt, en
men zegt dat hij zich dat aangevend heeft bij
het vele roeken naar kruiden en insecten.
Maakt echter zijn gestalte weinig indruk, des
te meer treft zijn innemend, vriendelijk gelaat, zijn
sprekend en vurig bruin oog, en de levensheid-
heid waarmee hij spreekt, als hem iets gevraagd
wordt, of als hij zich richt tot de jongelui, die
dan zeer aandachtig luisteren.

Die man is professor Linnaeus; de honderden
om en nabij hem zijn de studenten; die hij
opleidt.

Telkens worden er lessen, hooggeschatte,
gegeven in de vrije natuur. Daar houdt de
hoogleeraar van en zijn jongelui niet minder.

Ja groepjes verspreiden zij zich in de boe-
schen, over de heuvels en in de velden, al
zoekend en speurend. Opeens klinkt het ge-
luid van een walddoorn; dat is het teken tot
verzamelen. Dan komen allen bijeen en deze
of gene heeft een seldzame plant ontdekt;
gelukkig is hij als 't een vrij onbekende in. Ze
wordt tot den meester gebracht; allen scharen
zich om hem heen, en nu begint de hoogleeraar
zijn taak. Hij wijst de soort aan, waartoe
de plant behoort, geeft haar kentekenen op,
en redeneert soms een uur lang over een schijn-
baar onbeduidend plantje, maar altijd zoo dat
allen gaarne luisteren.

Gelijk we reeds zeiden, waren het niet enkel
landgenooten, die Linnaeus onder zijn ge-
hoor had. Men kon van hem als weleer van Salomo
zeggen, dat er van alle landen en volken
kwamen om zijn wijsheid te hooren, zelfs „uit
de meest verwijderde oorden van Europa”, en
dat wou toen heel wat meer zeggen dan nu.
Wij reizen in 12 uur b. v. van Amsterdam naar
Berlijn, destijds deed men daar zoo ongeveer
een week over, en waren natuurlijk de kosten
tienmaal groter dan nu.

Hoe ook de buitenlanders Linnaeus op prijs
stelden, bleek wel 't best uit de hulde die zij hem
bewezen. De meeste geleerde genootschappen
van Europa rekenden het zich tot een eer,
Linnaeus tot lid te mogen benoemen. Wat een
verschil bij vroeger toen hij nog een arme
student was! Meer nog. Men deed alle moeite
om den broedmenn man te bewegen, zijn
vaderland te verlaten en elders hoogleeraar te
worden. De Duitschers verlangden hem te
Göttingen, de Russen te Petersburg, en op geld
werd niet gezien.

„Verst ging men, in dit opzicht, in
Spanje”. Het Spaansche Koninklijke Hof deed
alle moeite om hem te bewegen over te komen.
Hij zou een jaarwede krijen van niet minder
dan 2000 piasters, d. i. 5000 gulden, een voor-
dien tijd zeer hooge som. Verder zou hij ver-
heven worden in den Spaanschen adelstand, als
Spaansch burger geworden, alle rechten
genieten, waarop alleen geboren Spanjaarden
aanspraak hadden. Ja, meer nog. 't Was des-
tijds op zware straf in Spanje verboden tot een
andere kerk te behooren dan de Roomsche.
Wie daarbuiten stond heette een ketter en werd
gegrepen. (We zagen nog verleden week, hoe
het in Spanje zelfs voor 50 jaren er nog zoo
teuwig uitzag). Maar als Linnaeus wilde komen,
dan zou hij zijn Lutherische belijdenis in volle
vrijheid getrouw kunnen blijven. Hij was wel
een ketter, maar men had hem nu eenmaal
noodig!

Doch Linnaeus had zijn land en volk veel
te lief om aan die lakkende roepstemmen
gehoor te geven. Hij behoorde niet tot de
luchthartige menschen, die men ook onder ons
wel vindt, die zeggen: waar het goed is, is mijn
Vaderland, en die Nederland met Amerika
nullen gelijk men van jas verwisselt. Linnaeus
liet Duitschers, Russen en Spanjaarden, wat ze
waren, maar zei: ik blijf in Zweden, ik wil
mijn land en mijn volk nuttig zijn. En de
Heere heeft den godvreesenden man daarin
geresend.

Het strekt den Zweden tot eer, dat zij zoo-
veel vaderlandsleefde als Linnaeus betoonde,
hoog toonden te waarderen; een voorrecht dat,
gelijk de geschiedenis leert niet elk in dergelijk
geval ten deel wordt.

Vooraf Koning Gustaaf de derde toonde
grootte genegenheid voor den nu alom beroem-
den geleerde. Hij schonk hem, toen Linnaeus
juist 40 jaar oud was den titel van koninklijk
lijfarts of Archiater. Eenige jaren daarna ont-
ving de hoogleeraar de ridderorde van de
Poolster. Kort daarop werd hij in den Zweed-
schen adelstand verheven. Sinds dien tijd
noemde hij sich Carl von Linné. 't Is moge-
lijk daarin een bewijs te zien van rekerre
eersucht en ijdelheid die Linnaeus niet vreemd
waren, al kan men het ook anders uitleggen.

Doch ook de grootste mannen hebben hun
zwakheden. 't Is kwalijk te ontkennen dat Lin-
naeus zich wat licht liet verblinden om zijn eigen
lof te verkondigen, en zijn eigen denkbeelden
niet drijft te verdedigen. Maar men vergeet

Buitenland

Duitsland. De Pinksterbeweging.
Over de „Pinksterbeweging” schrijft rector
Dietrich in zijn *Philadelpia*, orgaan tot be-
vordering van de Evangelische Gemeenschappen,
het volgende:

„De golven der beweging gaan nog altijd
hoog, de beweging breidt zich uit. Als een
spijtelijke wig dringt zij in oude en nieuwe
gemeenschapskringen. Het is een feit, dat zij
een diepgaande kloof in de Duitse Gemeen-
schapskringen deed ontstaan”. Hij toont daarna

Gemengd Nieuws.

Sedert in Rusland gewetensvrijheid werd afge-
kondigd, verlieten velen de Griekse staatskerk.
Niet dat zij pletseling tot andere gedachten kwamen,
de meesten behoorden alleen officieel tot de Staats-
kerk, ofschoon zij in hun hart met haar gebroken
hadden. Men kon vóór de Ukase van 17 Oct.
1905 zich nooit van de staatskerk losmaken. Er
waren Lutherischen, die zich door de hoop op uit-
wendig voordeel hadden laten opnemen in de
Griekse kerk. Wanneer zij over den gedanen
stat berouw gevoelden, konden zij niet terug en
hunne kinderen moesten ook in de Griekse kerk
worden opgevoed. Wanneer bijv. een Lutherich